

Sygn. akt III AUa 163/16

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

SSA Beata Michalska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 lutego 2017 r. w Ł.

sprawy **A. L.** przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę

na skutek apelacji A. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 7 grudnia 2015 r. sygn. akt IV U 699/15

**oddala apelację.**

Sygn. akt: III AUa 163/16

## UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z 7 grudnia 2015r., w sprawie IV U 699/15, oddalił odwołanie A. L. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. z 19 czerwca 2015r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art.184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ( j.t.: Dz.U. z 2016r., poz.887) z uwagi na nieudowodnienie okresu co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Rozstrzygnięcie to poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

A. L., ur. (...), złożył wniosek o emeryturę w obniżonym wieku w dniu 1 maja 2015r. We wniosku o emeryturę ubezpieczony wyraził zgodę, aby jego środki zgromadzone na Otwartym Funduszu Emerytalnym zostały przekazane na dochody budżetu Skarbu Państwa za pośrednictwem ZUS-u. Ogólny staż pracy określono na 27 lat, 4 miesiące i 1 dzień.

Jak ustalił Sąd Okręgowy, wnioskodawca w okresie od 1 września 1971r. do 31 marca 1994r. pracował w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w pełnym wymiarze czasu pracy. W tym okresie od 1 września 1971r. do 30 czerwca 1973r. był uczniem (...) Szkoły Budowlanej i pobierał praktyczną w zawodzie montera wewnętrznych instalacji budowlanych. Następnie, od 1 lipca 1973r. do sierpnia 1976r. pracował jako monter wewnętrznych instalacji budowlanych. Od 1 września 1976r. do 30 kwietnia 1978r. świadczył pracę jako technik budowlany, a od 1 maja 1978r.

do 30 czerwca 1982r. był majstrem robót sanitarnych. W ostatnim okresie od 1 lipca 1982r. do 31 marca 1994 r. ubezpieczony zajmował stanowisko kierownika robót sanitarnych.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca jako pracownik fizyczny zajmujący się budową instalacji kanalizacyjnych, deszczowych i sieci ciepłych od dnia 1 lipca 1973r. do 31 sierpnia 1976r., tj. przez 3 lata i 2 miesiące, wykonywał czynności związane z prowadzeniem wykopów pod instalacje kanalizacyjne, ciepłe, sanitarne, czynności związane z układaniem i zabezpieczaniem rurociągów ciepłowniczych, wodnych, kanalizacyjnych i była to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu w głębokich wykopach do 5- 6 metrów. Były to typowe prace budowlane przy kopaniu, układaniu, zabezpieczaniu, izolowaniu instalacji wodnych, ciepłych, kanalizacyjnych przyłączy, budowie studzienek w głębokich wykopach. Następnie od 1 września 1976r. do 30 kwietnia 1978r., po zdobyciu tytułu technika przez rok i 8 miesięcy wnioskodawca zajmował stanowisko technika budowy. Jako technik budowy nie zajmował się bezpośrednio pracą fizyczną w głębokich wykopach, jak i nie prowadził pracy bezpośrednio związanej z nadzorem tych prac. Zgodnie z zakresem czynności: kwitował, przyjmował, składał i wydawał do produkcji w imieniu i z upoważnienia kierownika budowy materiały na budowę; prowadził ewidencję materiałów na budowie; sporządzał rozliczenia materiałów zakończonych i odebranych robót przez Inspektora Nadzoru (...); składał zapotrzebowanie na materiały na podstawie poleceń kierownika budowy; dopilnowywał terminowej dostawy materiałów na budowę z magazynu, materiałów ogólnobudowlanych, przeciwdziałal niszczeniu i marnotrawieniu materiałów na budowie; przestrzegał przepisów zasad BHP i przeciwpożarowych; wystawiał i rozliczał zlecenia robocze oraz wystawiał karty czasowego zatrudnienia pracowników zamiejscowych; prowadził na budowie ewidencję w zakresie pracy i płacy, dbał o właściwą dyscyplinę na budowie, sporządzał raporty o dyscyplinie pracy; wykonywał polecenia i według wskazań kierownika budowy i zapisów do dziennika budowy, pomagał kierownikowi budowy przy dokonywaniu odbioru wykonywanych robót; prowadził ewidencję, dokumentację projektowo-kosztorysową, dbał o prowadzenie robót zgodnie z dokumentacją projektowo-kosztorysową normami państwowymi i sztuką budowlaną zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy; odpowiadał za wystawienie i rozliczanie zleceń robotnikom, kart czasowego zatrudnienia; prowadził ewidencję materiałów na budowie. Na stanowisku majstra robót sanitarnych w okresie od 1 maja 1978r. do 30 czerwca 1982r. wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy sprawował dozór inżyniersko – techniczny bezpośrednio nad pracownikami wykonującymi roboty w głębokich wykopach przy budowie, wykopach, instalowaniu urządzeń wodno – kanalizacyjnych. Czynności należące do obowiązków majstra robót sanitarnych były to zarówno roboty wodno – kanalizacyjne, jak i roboty związane z układaniem centralnego ogrzewania sieci ciepłowniczej. Zgodnie z zakresem czynności na stanowisku majstra robót sanitarnych z 24 maja 1975r. wnioskodawca zajmował się organizowaniem i kierowaniem pracą brygad i robotników w głębokich wykopach, przy robotach wodno – kanalizacyjnych, układaniu nie tylko instalacji wodno – kanalizacyjnych przy ich budowie, jak również przy urządzeniach przesyłowych centralnego ogrzewania.

Od 1 lipca 1982r. do 31 marca 1994r., tj. przez 11 lat i 9 miesięcy, wnioskodawca zajmował stanowisko kierownika robót sanitarnych i podlegał bezpośrednio zastępcy dyrektora do spraw produkcji. Z zakresu obowiązków z 29 czerwca 1982r. wynika, że zajmował się zamówieniami materiałowymi, szkoleniami, uzbrojeniem w narzędzia, organizacją wykorzystaniem sprzętu i odpowiedzialnością za taką organizację. Nadzorując brygady pracowników fizycznych i brygadzystów wykonywał nadzór w sytuacjach trudnych, problemowych, pomagał również w tych bezpośrednich czynnościach związanych z budową w głębokich wykopach urządzeń sanitarnych, ciepłowniczych. Jednakże te czynności związane z bezpośrednim nadzorem technicznym wykonywał wśród innych, szerokich czynności organizacyjnych. W porównaniu do obowiązków majstra robót sanitarnych zakres czynności przypisanych kierownikowi robót sanitarnych był inny, szerszy. Była to odpowiedzialność za wykonanie całości robót sanitarnych w zależności od danej budowy.

W świetle tak poczynionych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie. W ocenie Sądu Okręgowego, A. L. nie legitymuje się 15 – letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Ustaleń co do przebiegu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w W. Sąd Okręgowy dokonał na podstawie świadectwa pracy, akt osobowych wnioskodawcy, gdzie w sposób precyzyjny zostały wskazane

okresy zatrudnienia wnioskodawcy na danych stanowiskach, okresy zatrudnienia w połączeniu z zakresem czynności, obowiązków i odpowiedzialności. Sąd oparł się również na zeznaniach świadków K. B., K. C., T. C., W. F., M. G., M. L. i R. P..

W poczet szczególnego stażu pracy Sąd Okręgowy zaliczył okres zatrudnienia ubezpieczonego na stanowiskach instalatora, pracownika budowlanego, monter instalacji sanitarnych i grzewczych w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych wykonującego roboty wodno – kanalizacyjne w głębokich wykopach od 1 lipca 1973 r. do 31 sierpnia 1976 r. (tj. 3 lata i 2 miesiące). Praca ta odpowiada pracy wskazanej w załączniku A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wykaz A, dział V „w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” – pkt. 1 „budowa rurociągów w głębokich wykopach”). Praca wykonywana przez wnioskodawcę została również pomocniczo wskazana przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych w zarządzeniu nr 9 z dnia 1 sierpnia 1983 roku (wykaz A dział V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” – pkt 1 „w roboty wodno – kanalizacyjne” oraz „budowa rurociągów w głębokich wykopach”, a także pkt. 6 „monter instalacji sanitarnych i grzewczych” oraz robotnik budowlany wykonujący stale prace pomocnicze lub inne w głębokich wykopach”).

Ponadto, Sąd Okręgowy za pracę w szczególnych warunkach uznał okres od 1 maja 1978r. do 30 czerwca 1982r. na stanowisku majstra robót sanitarnych, gdy wykonywał pracę przy nadzorze techniczno – inżynierskim pracowników, monterów, robotników układających sieci ciepłownicze, sanitarne grzewcze w głębokich wykopach. Okres ten ulega zaliczeniu na podstawie przepisów działu XIV poz. 14 wykaz A. Ubezpieczony będąc majstrem, stale i bezpośrednio nadzorował były prace opisane w dziale V – prace związane z robotami wodno – kanalizacyjnymi w głębokich wykopach. Był to okres 4 lat i 2 miesiące.

Sąd Okręgowy odmówił uznania za pracę w warunkach szczególnych okresu pobierania przez wnioskodawcę nauki w (...) Szkole Budowlanej. Nie zaliczył również okresu zatrudnienia na stanowisku technika budowlanego od 1 września 1976r. do 30 kwietnia 1978r. Sąd nie dał wiary słuchanym w sprawie świadkom w zakresie, w jakim twierdzili oni, że praca wnioskodawcy polegała tylko i wyłącznie na prowadzeniu bezpośredniego nadzoru techniczno – inżynierskiego w głębokich wykopach, bowiem stanowisko wnioskodawcy oraz zakres powierzonych czynności technika budowlanego, a później, jako kierownika robót sanitarnych od 1 lipca 1982r., wskazują, że nadzór bezpośredni ubezpieczony sprawował wyłącznie w sytuacjach sporadycznych, ważnych. Jako technik budowlany wnioskodawca tylko w znikomym zakresie odpowiadał za prace związane bezpośrednio z prowadzeniem robót w głębokich wykopach, robót instalacyjnych, przy układaniu rurociągów, wodociągów, sieci ciepłowniczych. Przesłuchani w sprawie świadkowie zeznali, że od 1 lipca 1982r. wnioskodawcy przybyło obowiązków organizacyjnych. Jako kierownik robót sanitarnych wnioskodawca był odpowiedzialny za pracę brygad. Brygadą dowodził wówczas brygadzysta i to brygadzysta był bezpośrednim podwładnym pracującym z robotnikami w głębokich wykopach przy układaniu wszelkiej instalacji w zależności od prowadzonych robót. Zdaniem Sądu Okręgowego, pojedyncze czynności opisane przez świadków: rozstrzyganie problemów, trzymanie lat, wchodzenie i sprawdzanie jakości ułożonego rurociągu, zabezpieczeń, izolacji były elementami wypadkowymi, nie charakteryzują się stałością wykonywanej pracy. Sąd Okręgowy podkreślił, że z treści zeznań świadków wynika, iż ubezpieczony wykonywał tę samą pracę przez cały okres zatrudnienia ze zmianą jedynie angaży i wynagrodzenia. Sąd nie dał wiary, że ubezpieczony w czasie, kiedy był kierownikiem robót sanitarnych faktycznie zajmował się tylko nadzorem inżyniersko – technicznym, bowiem wykonywał również szereg innych czynności zgodnie z jego zakresem odpowiedzialności.

Mając na uwadze treść art. 32 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak również cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r., Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999r. nie spełnił wszystkich przesłanek warunkujących przyznanie mu prawa do emerytury w obniżonym wieku, gdyż nie udowodnił by na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się 15 – letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Za prace w szczególnych warunkach Sąd uznał tylko dwa okresy: na stanowisku majstra robót sanitarnych i jako instalator instalacji budowlanych w głębokich wykopach, które w sumie dają 7 lat i 4 miesiące. W rezultacie Sąd Okręgowy działając na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c., odwołanie oddalił.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w całości zaskarżył apelacją ubezpieczony, zarzucając mu:

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:- dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegających na ustaleniu, iż wnioskodawca w okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym od 1 września 1976 r. do 30 kwietnia 1978r. na stanowisku technika budowy oraz od 1 lipca 1982 r. do 31 marca 1994 r. na stanowisku kierownika robót sanitarnych nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, kiedy z zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z zeznań świadków wynika, że odwołujący się wykonywał stale i pełnym wymiarze czasu pracę w szczególnych warunkach; - dokonanie błędnej oceny dowodów w postaci wykazu obowiązków i czynności w charakterze technika budowy i kierownika robót sanitarnych oraz zeznań świadków w sposób przekraczający zasadę swobody oceny dowodów, z pominięciem zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, co doprowadziło do ustalenia istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych sprzecznie z treścią zebranego w sprawie materiału.

- naruszenie prawa materialnego tj. § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w zw. z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez niezaliczenie co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, kiedy w faktycznym stanie sprawy na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca udowodnił wymagane lata pracy w warunkach szczególnych, zwłaszcza poprzez przyjęcie, że wykonywanie przez odwołującego się prac związanych z prowadzeniem niezbędnej dokumentacji, nawet w niewielkim wymiarze, sprawowanie nadzoru pośredniego obok nadzoru bezpośredniego oraz przebywanie nawet w niewielkim zakresie czasu pracy w pomieszczeniu biurowym wykluczają możliwość przyjęcia, że odwołujący się pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wobec czego nie spełnia on warunków do przyznania wcześniejszej emerytury; również wobec stwierdzenia, że nie legitymuje się on wystarczającym stażem pracy w warunkach szczególnych, przy czym wykonywanie prac tego rodzaju w orzecznictwie jest szeroko komentowane jako niezawadzające uznaniu, że praca mimo tych czynności może być uznana za wykonywaną w warunkach szczególnych,

- naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 184 w zw. z art. 32 ww. ustawy emerytalnej w stanie faktycznym sprawy i uznanie tym samym, że wnioskodawcy nie należy się świadczenie emerytalne w niższym wieku emerytalnym w związku z pracą w warunkach szczególnych, określonych według właściwych przepisów, mimo wykonywania przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych poprzez stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przebywanie w głębokich wykopach oraz obcowanie z materiałami niebezpiecznymi, w związku z wykonywaniem przez odwołującego się, pracy polegającej na stałym, bezpośrednim dozorze technicznym, przy pracach wskazanych w dziale V wykazu A, jako załącznika do wymienionego w pkt. 2 rozporządzenia (praca zgodnie z wykazem A dział XIV pkt. 24).

W świetle tak sformułowanych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie odwołania od decyzji organu rentowego i przyznanie prawa do emerytury oraz o zasądzenie kosztów postępowania w pierwszej instancji oraz instancji odwoławczej, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz odwołującego się.

### ***Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:***

Apelacja nie zawiera uzasadnionych podstaw. Wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, oparty na zasadniczo właściwych ustaleniach faktycznych i prawidłowej ocenie dowodów oraz prawie materialnym i dlatego poczynione ustalenia faktyczne z pewnymi modyfikacjami, o których niżej, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne bez potrzeby ich szczegółowego ponownego przytaczania.

Przewidziane w art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ( j.t.: Dz.U. z 2016r., poz.887) prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym niż powszechnie przyjęty stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 cyt. ustawy emerytalnej, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób ścisły i gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Zgodnie z treścią art. 184 cyt. wyżej ustawy, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat. W myśl § 2 ww. rozporządzenia okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

W niniejszej sprawie przesłanką warunkującą nabycie prawa do wcześniejszej emerytury było udowodnienie co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy żadnego okresu do okresów pracy w szczególnych warunkach bądź w szczególnym charakterze, ponieważ wnioskodawca nie przedstawił świadectwa pracy w szczególnych warunkach potwierdzających taki okres. Na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym spór został skoncentrowany, zgodnie z treścią odwołania, na okresie zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym od 1 września 1971r. do 31 marca 1994r. Sąd I instancji ustalił w oparciu o całość dowodów, że wnioskodawca w ww. okresie pracował w warunkach szczególnych od 1 lipca 1973r. do 31 sierpnia 1976r. na stanowisku montera-izolatora sieci cieplnych przy pracach w głębokich wykopach, określonym w wykazie A stanowiącym załącznik do cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., dziale V „w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” – pkt. 1 „budowa rurociągów w głębokich wykopach”. Nadto uwzględnił do okresu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienie od 1 maja 1978r. do 30 czerwca 1982r. w tym samym zakładzie na stanowisku majstra robót sanitarnych, gdy wykonywał pracę przy nadzorze techniczno – inżynierskim pracowników, monterów, robotników układających sieci ciepłownicze, sanitarne grzewcze w głębokich wykopach. Okres ten ulega zaliczeniu na podstawie przepisów działu XIV, poz. 14 wykazu A.

Natomiast na etapie postępowania apelacyjnego, mając na względzie treść zarzutów skarżącego, w sporze pozostał okres zatrudnienia w (...) od 1 września 1976 r. do 30 kwietnia 1978r. na stanowisku technika budowy oraz od 1 lipca 1982 r. do 31 marca 1994 r. na stanowisku kierownika robót sanitarnych. Dla ustalenia uprawnień emerytalnych decydujące znaczenie ma przy tym ocena zatrudnienia wnioskodawcy na tym ostatnim stanowisku. Bez uwzględnienia bowiem tego okresu analiza zatrudnienia na stanowisku technika budowy staje się bezprzedmiotowa, ponieważ nie ma wpływu na ustalenie prawa do emerytury (okres ten wraz z okresem uznanym przez Sąd I instancji wynosi mniej niż 10 lat). A zatem kluczowe dla ustalenia uprawnień emerytalnych wnioskodawcy ma ocena charakteru jego pracy od 1 lipca 1982 r. do 31 marca 1994 r. na stanowisku kierownika robót sanitarnych i możliwość jej przyporządkowania do prac wymienionych w dziale XIV, punkt 24 w wykazie A, stanowiącym załącznik do cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r.

Chybiony jest zarzut apelującego naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa procesowego przez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w wyniku dowolnej oceny zeznań przesłuchanych świadków oraz zeznań samego ubezpieczonego. Wg apelującego, zeznania świadków przesądzają, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał specjalistyczny dozór, ujęty w cyt. wykazie A, dziale XIV, punkt 24 nad pracami wymienionymi w dziale V, a dokładniej – nad robotami wodnokanalizacyjnymi i budową rurociągów w głębokich wykopach. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji nie naruszył przepisów postępowania i dokonał zasadniczo prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego, uwzględniając nie tylko, jak chce apelujący, treść osobowych źródeł dowodowych, ale dokonując wszechstronnego rozważenia wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie, nie pomijając w pierwszej kolejności-niekwestionowanych przez strony-kopii dokumentów z oryginalnych akt osobowych. Należy ponownie podkreślić, że prawo do emerytury w niższym wieku stanowi przywilej i jako takie jest odstępstwem od zasady powszechnego wieku emerytalnego. W związku z tym strona nie można poprzestać na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi udowodnić przesłanki przyznania prawa w sposób bezsporny, a temu służą przede wszystkim dokumenty i dopiero wówczas, gdy są one niedostępne lub niekompletne, możliwym i uzasadnionym jest dokonywanie ustaleń na podstawie innych dowodów, w tym zeznań wskazywanych przez wnioskodawcę świadków. W rozpatrywanej sprawie

Sąd drugiej instancji uznaje za adekwatną regułę prezentowaną w wielu judykatach, że same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Tym bardziej nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 6 sierpnia 2014r., III AUa 466/14, LEX nr 1496008; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 maja 2013 r., III AUa 952/12, LEX nr 1327500; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 września 2012 r., III AUa 374/12, LEX nr 1223476; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 stycznia 2012 r., III AUa 1482/11, LEX nr 1110006; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 r., III AUa 1734/11, LEX 1129735, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 16 października 2013r., III AUa 211/13).

Uwzględniając powyższe, należy w pierwszej kolejności wskazać, że przy ustalaniu charakteru i zakresu obowiązków wnioskodawcy na spornym stanowisku kierownika robót sanitarnych nie można pominąć treści oryginalnej i niespornej dokumentacji pracowniczej. Treść tej dokumentacji musi mieć zasadnicze znaczenie przy ustalaniu stanu faktycznego zwłaszcza, że zeznania świadków dotyczą okresu sprzed 20-30 lat i odnoszą się do opisu zakresu czynności pracowniczych wnioskodawcy na przestrzeni ponad 10 lat. Należy w tym miejscu podkreślić, co zdaje się pomijać apelujący, że dowody z dokumentów, ale też zeznania świadków i wnioskodawcy, wskazują jednoznacznie, że wnioskodawca jako kierownik robót sanitarnych w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym był odpowiedzialny za całość prac w zakresie uzbrojenia terenu w instalacje kanalizacyjne, deszczowe i sieci ciepłe oraz prace wewnątrz budynków, tzw. biały montaż. Potwierdzeniem tego faktu są dowody z dokumentów w postaci „Nominacji kierownika budowy” (na k.51-56 63-77 akt sprawy), z których wynika, że wnioskodawcy powierzono, jako kierownikowi budowy, roboty sanitarne, które obejmowały roboty sanitarne wodno-kanalizacyjne oraz roboty centralnego ogrzewania na terenie m.in. spółdzielni mieszkaniowych, magazynów, basenu. Również świadkowie: K. C. i K. B. zeznali, że zakład zajmował się budową sieci ciepłowniczych wraz z instalacjami kanalizacyjnymi i wodociągowymi przy budowie bloków mieszkalnych oraz robotami CO wewnątrz budynków, a wnioskodawca, jako kierownik robót sanitarnych, nadzorował całość budowy – zarówno prace zewnętrzne, których znaczna część odbywała się w głębokich wykopach, jak i prace wewnątrz budynków, tzw. biały montaż. Świadek K. C. zeznał, że był podwładnym wnioskodawcy od 1982r. i wyjaśnił, że on sam, jako brygadzysta, odpowiadał za roboty wewnątrz budynków ( montaż instalacji ), a wnioskodawca nadzorował wszystkie prace – zarówno zewnętrzne, jak i wewnątrz budynków. Dla porządku trzeba dodać, że prace hydraulików wewnątrz budynków przy tzw. białym montażu bezspornie nie należą do prac wykonywanych w szczególnych warunkach, ponieważ nie mieszczą się w cyt. wykazie A ani B stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983r. A zatem zakres prac i pracowników, których obejmował swoim nadzorem wnioskodawca, dotyczył obok robót wykonywanych w głębokich wykopach, równorzędne prace wykonywane wewnątrz budynku, których nie można zaliczyć do prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Nie można przy tym stwierdzić, że tylko jeden z tych rodzajów prac miał charakter podstawowy dla działalności zakładu, bo były to prace równorzędne, jako zmierzające łącznie do wyposażenia budynków w sieci sanitarne i CO. Powyższa okoliczność, pominięta przez apelującego, a wynikająca wprost z treści zgromadzonego materiału dowodowego, przesądza o prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu I instancji. Nie ma przy tym znaczenia twierdzenie świadków, że większość czasu pracy wnioskodawca poświęcał na nadzorowanie prac zewnętrznych, ponieważ są to twierdzenia ocenne, nie oparte na faktach i pozostające w sprzeczności z treścią dowodów z dokumentów. Jako kierownik robót sanitarnych, wnioskodawca ponosił odpowiedzialność i sprawował nadzór nad całością robót sanitarnych, które obejmowały roboty sanitarne wodno-kanalizacyjne i roboty centralnego ogrzewania ( ww. dokumenty na k.51-59,63-77 akt sprawy).

Nadto Sąd Okręgowy słusznie ustalił, że wnioskodawca w zakresie miał też obowiązki niezwiązane z bezpośrednim nadzorem nad pracownikami i był to szeroki zakres obowiązków administracyjnych, który wprost wynika z zakresu czynności i obowiązków na stanowisku kierownika robót sanitarnych. Wnioskodawca m.in. kierował wykonaniem robót instalacyjnych związanych z wykonaniem obiektu budowlanego, ale też z zabezpieczeniem i rozliczaniem materiałów i sprzętu, zajmował się racjonalną gospodarką funduszem płac oraz wszelkimi czynnościami związanymi z techniczną stroną robót. Nadzorował pracę technika wykonującego prace biurowe. Okoliczności powyższe wynikają nadto z przesłuchania świadka W. F. i samego wnioskodawcy.

W odniesieniu do pracy w szczególnych warunkach kwalifikowanej z działu XIV, pkt 24 wykazu A, stanowiącego załącznik do cyt. wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. , a dotyczącej kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżynieryjno - technicznego na oddziałach i wydziałach, na których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, judykatura podkreśla, że czynności dozoru objęte ww. wykazem to czynności wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających pracownika na szkodliwe czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy wykonywanych w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu. Nie jest dopuszczalne uwzględnienie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika za wyjątkiem czynności krótkotrwałych , sporadycznych ( np. szkolenia pracowników) albo czynności immanentnie związanych ze sprawowanym dozorem. ( por. wyrok Sądu Najwyższego: z 6 grudnia 2007r., III UK 62/07, z 16 czerwca 2009r., I UK 20/90, z 23 maja 2012r., I UK 442/11, z 3 grudnia 2013r., I UK 184/13, 8 stycznia 2014r., III UK 229/13, z 14 stycznia 2014r., II UK 209/13, z 4 kwietnia 2014r., I UK 377/13, z 10 kwietnia 2014r., I UK 388/13) . Czym innym jest wykonywanie czynności administracyjno-biurowych immanentnie związanych ze sprawowaniem dozoru inżynieryjno-technicznego, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków służbowych również innych czynności niemających związku z wykonywaniem bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji. Wówczas, gdy wykonywanie takich „pozostałych” czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie dozoru inżynieryjno-technicznego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie jest możliwe zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2011r., II UK 48/11, postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014r., (...), L.). W niniejszej sprawie, wbrew twierdzeniom apelującego , wszechstronna analiza materiału dowodowego wskazuje na prawidłowość ustaleń Sądu I instancji, że w spornym okresie pracy na stanowisku kierownika robót sanitarnych wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności wskazanych w wykazie A, dziale XIV, poz.24, a polegających na dozorczo inżynieryjno- technicznym na oddziale, w którym jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie w dziale V, w szczególności w pkt 1 tego działu. Równorzędnie nadzorował bowiem również roboty instalacyjno-sanitarne i roboty CO wewnątrz budynków, których nie zalicza się do prac wykonywanych w szczególnych warunkach oraz cały szereg różnych prac administracyjno-biurowych niezwiązanych z ww. dozorem.

Sumując, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie uzasadnia przyjęcia, że w spornym okresie wnioskodawca, jako kierownik robót sanitarnych , wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej przy zastosowaniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Reasumując, apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona, bowiem nie została spełniona przesłanka 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, warunkująca przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a tym samym zarzuty naruszenia prawa materialnego również okazały się chybione.

Z omówionych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.